

GLASNIK

AVSTR. KRŠČ. TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE

Izhaja vsak petek

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica 8

Naročnina znaša:
celoletna . . . K 4
pololetna . . . K 2
četrtletna . . . K 1

Posamezna številka
stane 10 vin.

Št. 20.

V Ljubljani, dne 17. maja 1918.

Leto XI.

Ali smo že blizu konca?

1. Slika »Skrivnostna ovira«.

(Dalje.)

4.

Rimsko cesarstvo na zapadu v habsburški vladarski hiši.

Rimsko cesarstvo nemške narodnosti, kakor so ga navadno imenovali, se je držalo v habsburški vladarski rodbini z malo izjemami notri do časa Marije Terezije, cesarice. Cesarji iz habsburške dinastije so pomen cesarske oblasti dobro razumeli in ga skušali tudi v dejanje in življenje vpeljati. Cesar naj bi veljal kot starešina med krščanskimi vladarji, kot vojvoda krščanskih vojska v bojih proti Turkom, v edinosti in zvezi s papežem, poglavarjem katoliške cerkve, kot njen postavljeni in maziljeni zaščitnik. Zasluge njihove v tem oziru so velike, ki jih bo cerkev vedno priznavala v hvaležnosti. Cesarji kot: Zigismund, Karl V., Ferdinand I., II. in III., Leopold I. so svetle postave v zgodovini rimskega cesarstva, ki terjajo zase priznanje in občudovanje.

Cesar Karol VI. (od l. 1711. do 1748.) pa ni imel nobenega sina kot naslednika in tako je nastopila nevarnost, da izumre habsburška dinastija.

Cesarična Marija Terezija se je poročila z lotarinškim vojvodom Franc-Štefanom in je zasedla prestol avstrijske države, njen soprog pa je bil izvoljen za rimsko-nemškega cesarja. S tem je prišla na vladno habsburško-lotarinška dinastija.

Prvi cesar iz nove zveze je bil Jožef II. To je bil vladar velikih načrtov in obsežnega obzorja, dobrega srca in poln skrbi za svoje podložnike, v stare cesarske spomine in tradicije se pa v tistih burnih časih ni mogel utopiti.

Njegov brat, cesar Leopold, je le par let vladal, in ni imel časa in priložnosti poleg svojih skrbi še s težavami rimskega cesarstva se ukvarjati. Pač pa je njegov sin cesar Franc II., ki je vladal od leta 1792. do 1835. moral nositi s cesarsko krono tudi breme dolžnosti rimskega cesarstva, ki se je bližalo razpadu. Napoleon je posegal z nasilno roko v pravno razmerje evropskih držav, rušil je prestole, odstavljaj dinastije, trgjal cele kose iz telesa rimsko-nemškega cesarstva. Cesar Franc se je ustavljal temu tiranu z vso odločnostjo, četudi ne vedno z dobrim uspehom.

Njegove vojske so Napoleonu zastavile pot, da ni spravil v sužnost vse Evrope. Od strani krščanskih vladarjev pa je cesar dobival malo podpore, le papež Pij VI. je odločno stal na njegovi strani, ki je zato moral iti v pregnanstvo.

V teh razmerah je bilo umevno, da je cesar Franc skušal si ohraniti in zavarovati vsaj svojo hišno, domačo posest. Združil je tesneje raztresene dele svojih posestev v eno moralno celoto pod eno skupno vlado in je tako ustanovil leta 1804. novo državo avstrijsko cesarstvo. S tem si je postavil trdno podlago za prihodnje boje in poskušnje.

Vedno bolj očitno se je kazalo, da misli Napoleon, ki se je medtem proglašil za cesarja, spraviti pod svojo oblast celo Evropo. Nemški knezi so stopili v »Rheinbund«, se odrekli rimskemu cesarstvu in se podvrgli Napoleonu. To je užalilo tako cesarju srce, da je dne 6. avgusta 1806. l. odložil krono rimsko-nemškega cesarstva.

Toraj se je ta dan končalo zapadno rimsko cesarstvo.

5.

Večina zgodovinarjev je res tega mnenja, kar se bere po knjigah svetovne povestnice. Vendar če stvar dobro prevdarimo, ne moremo temu pritrditi iz teh-le razlogov:

1. Bistvo in pomen rimskega cesarstva ne obstoji v imenu — rimski cesar — ampak v tem, da vladar pozna idejo te ustanove, sprejme nase nalogo, delati za namen in cilje te naprave, in ima tudi potrebne pomočke, te namene uresničiti. Vse to pa najdemo pri cesarju Francu I. Stal je kot skala trdno v sredi vala prekucije in bojnih viharjev Napoleonovih časov. Cesar je bil kristalno jedro vseh koalicij in zvez proti francoskemu nasilstvu. Pri Lipskem je avstrijski maršal vodil zvezne čete, ko so priborile svobodo Evropi.

2. Rimsko cesarstvo mora imeti tudi zadosti velik obseg na prostoru starorimske države. Tako obširno posestvo pa je imel cesar Franc I. Poleg sedanjih kronovin avstro-ogrske monarhije je imela habsburško-lorenška dinastija lepe knježevine v Italiji. Lombardija, Benečija, Modena, Toskana, celo Neapel je stal po kraljici Mariji Karolini Avstrijski v zvezi z Avstrijo.

3. Tukaj tudi ne smemo pozabiti na sorodovinske vezi, ki so bile spletene med cesarjevo rodbino in raznimi vladajočimi

dinastijami. Habsburžani so v rodu s kraljevo burbonsko rodbino, ki je imela svoje prestole v Španiji, v Neapolu, Siciliji in v Parmu. Vsi ti so bili v nevarnosti, da jih pohlep Napoleonov pripravi ob starodavne pravice, — saj je Napoleon svojim sorodnikom kar delil kraljevske krone — zato je bilo čisto naravno, da so zaupno gledali na cesarja in iskali pri njem zaslombe. To upanje jih ni varalo. Napoleon je bil poražen in mirovni kongres je uravnal stare pravice. Pri tem delu je imel cesar Franc glavno nalogo prav v zmislu staril izročil rimskega cesarstva.

4. Zadnji razlog je pa ta, da se Antikrist še ni prikazal, torej mora ovira, ki mu brani še stati; ta ovira pa je po mnenju cerkvenih učenikov ravno obstoj rimskega cesarstva.

Postavni dedič in naslednik rimskega cesarstva je pa le avstrijsko cesarstvo.

Čemu organizacija!

(Po govoru državnozborskega poslanca J. Gostinčarja na delavskem shodu v Kranju.)

Kako lahkomišlno se je gospodarilo pri nas pred vojsko! Težnje delavca in kmeta so se premalo upoštevale, da največkrat celo prezirale. Posledice tega dela naših vlad se kažejo posebno nazorno sedaj ob vojski. Dolgovi se kupičijo, papirni denar se fabricira v masah in kako vse to sanirati, je vprašanje, katerega rešitev straši vse finančnike. Vojni liferantje in vsi, ki so si pridobili milijonov tekom vojne, ne s svojim lastnim delom — saj kje delavec s svojimi dohodki zida palače — temveč z oderuštvo, lumparijo, z izsesavanjem ubogih, tlačanih, brezpravnih delavskih mas in s tem, da so drli državo, vsi ti vojni dobičkarji naj bi plačali te dolgove. To je en načrt. Toda ta načrt mrzijo zgoraj, saj naša država je suženj kapitalizma. S tem, da podpira kapital vsestransko, pa goji rak-rano na svojem lastnem telesu, ker paralelno z množitvijo kapitala raste tudi revščina. Ko oznanja kapitalizem svojo novo dobo, dviga na drugi strani kopa beračev pesti, sestradana telesa se vijo pod posledicami te dobe in zgodi se lahko, da ti brezpravni ljudje, pritirani do skrajnosti, sežejo po zadnjem sredstvu, da si z golo pestjo poiščejo pravic: kruha in dela. Podobni znaki so že na obzorju. Tatvine, ropi in druge nasilnosti so že na

dnevnom redu. Kaj bo po vojski, ko pride delavec iz strelskih jarkov domov, pa mu tovarna vsled pomanjkanja surovin in materiala ne bo mogla dati dela? Ne bo vprašal, če ga stane življenje, ne, če je moralno dovoljeno sredstvo. Prazen želo-dec bo kričal po hrani.

Prijatelji, edini in pravi pripomoček je trdna in smotrena organizacija. Tudi kapitalisti so deloma zato prišli do tolike moči, ker so se vzajemno podpirali in organizirali. Organizacija je sila, ki klubuje vsem mogočim težavam. Proti organizaciji ne opravi posameznik ničesar in pred organizacijo klecnejo celo vlade. Organizira naj se delavec, obrtnik in kmet! A naj ne bo ta organizacija na papirju, vsak posameznik naj se zaveda, da je kot ud take organizacije dolžan delati, braniti svoje tovariše in tako neposredno pomagati gospodarstvu. Obrtnik je vsled vojske na tleh. Nima blaga, krojač nima sukanca, kovač nima železa, kmet ne potrebnega orodja. Ni kovačev, ne kolarjev in ključavničarjev. Vojaška oblast ima mnogo materiala, ima stroje in razna orodja. Da bo vse to prišlo po vojski med ljudi potom pravične razdelbe, ne tako, da bi pijavke zopet pile kri, to je že ena stran, kamor naj obrne organizacija največjo pažnjo.

Kapital, pomnožen tekom vojne do nedosežnosti, se vsestransko organizira in neumorno stremi, da moč, ki si jo je pridobil vsled vojnih dobav, obdrži tudi po vojni v rokah. Gorje ti delavec, če se ti ideali kapitalizma uresničijo. Prvi udarec, ki ga bo slednji zadal, bo namerjen tebi, delavstvo. Zato poseži po samopomoči, organiziraj se, ker mir nam ne bo prinesel zveličanja. Po vojski bomo trpeli mogoče še bolj. Naši prirodni zakladi in predvojne zaloge so izčrpane. Uničeno je naše gospodarstvo, uničen obrtni stan. Delavnice, zaprte vsled vpoklica mojstra, bodo tudi po vojski zaprte in prazne. Ni materiala in surovin. Kdo nam bo kaj prodajal po vojski? Kje dobimo kredit? Morda pri naših sovražnikih? Dobimo ga, toda le, če zvišamo našo valuto. Trije viri so, s katerimi smo že med vojsko skušali dvigniti vrednost našega denarja in to so sladkor,

premog in les in deloma še petrolej. A ves ta izvoz nam ne bo pričaral zlatih gradov, ker vse je le malenkost in nima uspeha, ki bi odgovarjal potrebam. Pravijo, da bi bilo mnogo pomagano, če bi država napravila razne monopole; brez ozira na to, da monopoliziranje obratov jemlje podjetnosti veselje do dela, posameznika uropa podjetnega duha in ovira razvoj gospodarskih sil, nam monopoli več škodujejo, kot koristijo. Prvi korak do zboljšanja je pač sporazumen mir. Želja po miru je splošna. Delajmo za mir! Pazimo pa, da ne bodo izšli iz vojske ojačeni le kapitalisti, delavec pa še bolj brezpraven kot prej.

Mnogo se doseže s štrajki, a večkrat se delavcu pozneje natihoma ukrade vse to, kar si je priboril z njimi. Zakaj? Nevednost. Delavca ogoljufajo pozneje z mamljivimi besedami polagoma ob vse pravice, kar si jih je s štrajkom pridobil. Kapitalist prefrigan in zvit, delavec neveden, neizobražen. Zgodovina delavskih bojev za pravice pozna nešteto slučajev, kako so si delavci priborili s štrajki mrvico pravic, a jim je ta mrvica bila odvzeta ob prvi priliki, tako da sami niso vedeli kdaj. Zato delavci, sežite po izobrazbi! Surova sila se da zatreti, izobrazba nikdar. Dvignite se kulturno, da boste znali sami vse presojati, da ne boste sužnji, temveč gospodje. Le kulturno izobražene nas čaka boljša bodočnost. Delavec, poslušaj predavanja, hodi na shode, beri mnogo! Tu boš ujel drobec, tam zopet drobec in sam ne boš slednjič vedel kje, kdaj in kako si prišel do tega in onega spoznanja. Mogoče sploh ne boš čutil te spremembe in ne sprevidel, da mnogo s tem profitiraš, in vendar boš postal bolj samozavesten, bolj ponosen. Vsako seme obrodi svoj sad; dokler je njiva še neobdelana, je sad majhen, a s časom, ko je njiva že rodovitna in pognojena, je sad obilen. Delavec, če že nisi sam imel prilike strokovno se izobraziti, daj vsaj svojo mladino v strokovne šole. Posebno v mestih je dana ta prilika. Res nimamo pri nas strokovnih šol, ena je v Ljubljani, a še ta nepopolna. Z bodočnostjo jih dobimo. Doseči moramo po vojski, kar smo zamudili, izrabiti vsa sred-

stva v korist splošnosti, vsega človeštva. Kdor nam krati ta sredstva, dela krivico, je nasilnež. Ko bo delavec natančno poznal razmerje dela do dobička, ko bo strokovno izobražen in znal ceniti izdelek svojih rok, bo znal uravnati tudi svoje razmerje do podjetnika, zahteval bo odločno in samozavestno, če se mu bo zgodila krivica in in ne bo igrača kapitala. V trdni organizaciji je naša rešitev. Torej organizirajmo in izobrazujmo se!

Glasnik.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Spomenica Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Naša sedma Zvezina glavna skupščina je zelo temeljito razpravljala o zahtevah, ki naj se zahtevajo od glavnega ravnateljstva. Skupščina si je bila na jasnem, da ni lahko v takih časih, kakršni so sedanj, sestaviti takega programa, ki bi upošteval primerno vse potrebne in mogoče okolnosti. Saj sproži vsak dan nova vprašanja; nihče tudi ne ve, koliko časa bodo trajale izredne razmere, koliko časa bo trajala prehodna doba. Delavskih zahtev je seveda veliko. Pred vojsko že smo morali veliko zahtevati, med vojsko so se zahteve še pomnožile. Upamo, da se bodo ozirali merodajni činitelji na te zahteve.

Glavnemu ravnateljstvu smo že predložili spomenico, finančnemu ministrstvu jo je predložil in priporočil poslanec dr. Mataja.

Spomenica slove:

Visoko c. kr. glavno ravnateljstvo!

Vsled sklepa 7. redne glavne skupščine, ki je zborovala 24. in 25. marca na Dunaju, se počašča podpisano Zvezino načelstvo predložiti visokemu c. kr. glavnemu ravnateljstvu tobačne režije spomenico s prošnjo, naj se njena izvajanja in predlogi dobrohotno proučujejo in naj se jim pritrudi.

Minula tri in polletna vojna doba je zasukala vse življenjske pogoje skupnega prebivalstva domovine, delavske je pa

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

Pripravljen jo objeti je hitel proti njej, a ko se ji je še približal, je obstal, kakor da bi ga kdo udaril: upadli sta mu roki, joka, sramežljivo in v zadregi povesi oči. Ubogi Bernard, mislil je, da dobi sestro Aleidis, a pred njim stoji krasna gospodična, ki ga gleda brez občutja zardelih lic sramu. Bernard je šele zdaj čutil, da nosi slabo, zamazano obleko, da so lasje skuštrani in da je lice blede, da je zadnjo noč prespal pod milim nebom. Obup mu je legel v prsi, zdaj je morebiti šele sprevidel, da je koreninilo v njegovem srcu drugačno čuvstvo, kakor čuvstvo bratovske ljubezni.

Ljubezen vidi v dno srca tistemu, ki ga ljubi; Aleidis je namreč z enim samim pogledom umela, kaj mladenič čuti. Pajčolan je vrgla čez ramo, dolgo gledala Bernarda z ljubeznivim pogledom, ni ga na-

govorila z bratom, marveč s srebrno jasnim glasom je rekla:

»Mejni grof pl. Reedale, ali te boli, ko vidiš svojo sestro?«

Mladenič je vzdignil glavo in se je s smehljajem zahvaljeval tolažilnim besedam, a ker jo je obupano gledal, mu je še prijaznejše rekla:

»Bernard, ves čas ločitve sem le nate mislila, in ti, nisi li Aleidis pozabil?«

»Pozabiti, o moj Bog!« je zaklical. »Tebe pozabiti, Aleidis. Ne govori tako, ko se moje srce topi radosti, ko zopet vidim svojo sestro in prijateljico?«

Prijel jo je za roko in jo rosil s solzami veselja in hvaležnosti.

Roko v roki tresoč se ginjenosti, sta se približala Hugotu. In sledil je ginljiv prizor bratovske ljubezni, dokler se ni vsedla Aleidis brez besedi k Hugotu, ga objela in uprla lepe svoje modre oči vanj. Bernard in Aleidis sta se gledala s pogledi najgorečnejše ljubezni. Solnce se je pa pričelo med tem nagibati k zatonu; pričelo se je mračiti. Abulfaragus prihaja iz daljave.

Kakor hitro zagleda Bernard starega

moža, mu teče naproti, ga strastno objame in zakliče:

»O, hvala ti, plemeniti Abulfaragos! Storil si zame, kar stori oče za svojega sina. Obvaroval si mi čisto, ljubeznjivo... sestro. Nebo podaljšaj tvoje dni in ti podeli blaženo zadnjo uro...«

Smehljajoč je potapljal Abulfaragos Bernarda po rami in odgovoril resnega obraza:

»Ali vidiš, plemič, kar ti zdaj prinaša veselje, bi bilo lahko prej povzročilo nesrečo prevzvišeni hiši in bi ti lahko škodovalo. Abulfaragus te ni preganjal brez razloga in te pregnal. Zdaj ni nobene nevarnosti več, sin moj; nisem ti ohranil le sestre...«

Tiho je pristavil:

»Cerkovniku v Deurni je namreč naročeno, naj k slovesni poroki lepo okraši cerkev. Ali poznaš ženina?«

S temi besedami je zapustil začudenega Bernarda samega zatopljenega v mislih. Šel je k Hugotu, kateremu je pripovedoval, kako se godi njegovemu bratu. Dvignili so se, ko se je toliko zmračilo, da so

naravnost nevzdržljivo poslabšala. Vojno gospodarstvo, ki traja nad tri leta, značita pred vsm sledeča znaka: draginja in pomanjkanje živil in vseh potrebnih življenjskih potrebščin celo v najskromnejših razmerah. Pomanjkanje in draginja sta dosegli že zelo veliko stopnjo, Z ozirom na dosedanje skušnje, se bojimo, da se bosta poslabšali opisani okolnosti. Glede na nezno draginjo je dobilo delavstvo draginjske doklade. Če pripoznavamo, da so te draginjske doklade v primeri še vedno veljavnih temeljnih plač navidezno visoke, so pa le v primeri s cenami živil in potrebščin prenizke, da bi mogli tudi skromno shajati z njimi. Nakupovalna moč denarja se je tako znižala, da je padla dejanska cena zelo pod realno plačo mirnih časov. Draginjske doklade same kot take so le začasno uvedli, ker so potrebna posledica vojske. Sedanje vojno gospodarstvo pa ne bo izginilo, zapustilo bo marveč globoko segajoče trajne spremembe našega gospodarskega življenja. Koliko časa bodo obstojale sedanje izredne razmere, nam ni znano, kakor nam tudi ni znano, kakšne razmere bodo vplivale na trajno naše stanje potem, ko preneha sedanje izredno stanje. Vsekakor pričakujemo upravičeno, da bodo življenjski pogoji po vojski bistveno drugačni, to se pravi, dražji kakor so bili pred vojsko.

Delavstvo je moralo prevzeti med vojsko nase najtežje gosopdarske žrtve in pomanjkanje. Vojska in njene posledice niso zadele nobenega stanu človeške družbe tako močno, kakor delavski stan. Vojno gospodarstvo je naprtilo delavstvu tako pomanjkanje, da bo škoda trajna. Posledice se že kažejo na strašen način s prehrano, s pomnožitvijo jetike in drugih bolezni: v zvezi je splošno ubožanje. Umljivejše je zato, da je prisiljeno delavstvo obrazložiti visokemu c. kr. glavnemu ravnateljstvu svoje želje, da se mu zljajša njegov položaj. Potrebo tega koraka okrepuje še spomin na okolnost, da so obstojale že tudi pred vojsko številne želje glede na izboljšanje delavnih razmer tobačnega delavstva, katere so se izrazile.

prikrili svoj prihod v grad. Med kratko potjo ni nihče spregovoril ničesar; vsi so pričakovali reči, ki bodo prišle. Hugotovi utrujeni nogi sta se tresli; sapa mu poje njuje, srce mu vedno burnejše utripa. — K bratu gre, ki bi ga bil skoraj umoril.

Na koncu koncev prekoračijo most in pridejo v grad; tam ni mogel Hugo stati več sam, prosil je podpore. Bernard mu je ponudil svojo desno ramo, Abulfaragus svojo levo; počasi so šli proti Arnoldovi sobi. Komaj so jo odprli, ko dva zakličeta:

»Arnold! Hugo! Odpusti! Odpusti!«
Brata hitita plakajoč eden drugemu v naročje. Dolg poljub — nekaj nerazumljivih besedi in potem — potem se zgruditi mrtvi trupli obeh bratov na tla.

Tisti, ki so stali pri njima, so mislili, da sta omedlela prevzeta prevelikega veselja. Abulfaragus pa glasno zakriči, tako, da se cel grad strese in pade na mrliča.

Trinajstletno trpljenje njuninega življenja ni omajalo! — Trenutek veselja je to dosegel! — Mrtva sta ... Njunini duši sta odstopovali skupno k prestolu večnega sodnika.

Splošno se želi, naj se ne uredi končnoveljavno izboljšane razmere šele nedoločen čas po vojski, marveč naj se to zgodi, če le mogoče, že zdaj. Vemo, da se bo ugovarjalo tej zahtevi s pomislekom, češ da je končnoveljavna preosnova zdaj komaj mogoča, ker je popolnoma neznano, kakšne razmere se bodo razvile trajno iz sedanje vojske. Ako kljub temu predlagamo že zdaj spomenico, storimo to pod pritiskom bede, ki obremenuje delavstvo, da se mu zljajša položaj v korist našemu ljudstvu in naši domovini. Če se resno stremi za tem, da se bodo zacelile rane, katere je zasekala vojska, prej ko mogoče, je potrebno posebno misliti na delavstvo, ki je moralo v sedanjosti vojski prenašati največje žrtve. Vlada je priznala potrebo pomnožene skrbi delavstvu praktično s socialnimi političnimi ukrepi. Ustanovitev ministrstva socialne preskrbe je pač najtehtnejši izraz teh stremeljenj. Če pa hočemo dati socialni preskrbi primeren temelj, se morajo predvsem skrbno izboljšati plačilne in delovne razmere, in sicer predvsem v državnih obratih, ki morajo biti vzor zasebni industriji.

Že z ozirom na navedene razloge pričakuje tobačno delavstvo dobrohotno upoštevanje predlogov, ki jih predlagamo v izpopolnitev delavnih razmer.

1. Vprašanje plač.

Temeljne plače, katere so se določile 1911, kakor tudi starostne doklade, so še vedno neizpremenjene v veljavi. Dohodek plač se je povišal, ker so se dovolile draginjske doklade. Pač ni potrebno dokazovati; da draginjske doklade potrebnih višjih izdatkov za življenje ne morejo vzdrževati. Kadar se zopet povrnejo normalne razmere in se bodo pričele skrčevati draginjske doklade, se bodo morale skladno urejevati tudi temeljne plače. Kakor ne moremo pričakovati, da bi padli izdatki za življenje na stanje pred izbruhom vojske, tudi ne bo moglo delavstvo shajati po končani vojski s svoječasnimi plačami. Četudi zdaj ni mogoče navesti določene vsote kot eksistenčni minimum za dobo po sklenjenem miru, se pač lahko navedejo že zdaj

Če bi bil kdo deset let pozneje pogledal v samotni grad, bi ne bil našel nič spremenjenega v Svetilnikovem gradu. Če bi bil pa hodil zvečer pod senčnimi drevesi nekega trdnjavskega zidu, bi bil našel malo grmovje, v sredi pa nagrobnik s preprostim napisom:

D. O. M.
Valter pl. Craenhove
in
njegova žena
Marija
in njunina otroka
Hugo in Arnold.

Bog bodi milostljiv njih dušam.

Pred nagrobnikom bi bil videl pet oseb: starca, ki je izgledal, kakor da je star sto let; moža plavolasih in modrih oči; izredno lepo ženo plavolasih las in modrih oči in dvoje otrok: sina in hčerko; oba imata take lase in oči, kakor njunina oče Bernard in mati Aleidis.

temeljna načela bodoči preosnovi plačilnih razmer.

Delavstvo želi, da ostane plačilna razpredelnica kot načelo plačilnim razmeram, toda izvesti se mora smotrena preosnova, in sicer upoštevajoč sledeče vidike:

Opuste naj dosedanjih 12 krajnih stopinj in razdele tvornice v V krajnih razredov. Delavstvo pravi, da, če je mogoče shajati v celi Avstriji za vse državne uradnike in sluge s 4. aktivitetnimi razredi, mora tudi zadoščati 5 krajnih stopinj tobačnim tvorničnim uradom.

Plačilne stopnje, ki obstojajo zdaj, 18 jih je, naj se znižajo vsaj za eno tretjino: na približno 12. Ker zahtevajo obratni oziri veliko spremembe, bi jo lahko tako izognili neprilikom in znižanjem plač, oziroma potrebnih poravnjav z osebnimi dokladami. Seveda se morajo pri omejitvah obsežne plačilne razpredelnice primerno zvišati temeljne plače. Vsaki plačilni stopnji določena temeljna plača veljaj v bodoče za najvišjo plačo.

Poleg zvišanja temeljnih plač je tudi potrebno iznova urediti določbe o starostnih službenih dokladah, ki se je dovoljevala do zdaj od 6. službenega leta naprej in ki se dviguje enakomerno vsako leto do 35. službenega leta. Posledica te razdelitve je, da se čutijo povišanja šele v višjih službenih letih, vsled česar ne doseže delavstvo višje plače v času, ko mora vzgojevati otroke. Kakor je tudi želeti, da jih dobe ljudje v poznejši starosti, ko se znižuje odporna sila, moramo le opozarjati na okolnost, da je potrebna taka preosnova službenih starostnih doklad, ki preloži večji del doklad na prvo polovico delovne dobe. S pridržkom na morebitne potrebne širše predloge sodimo, naj se do 20. leta starostna službena doklada pomnoži nad podvojeno mero dosedanjega postavka, od 21. delovnega leta pa vsaj v poldrugi meri dosedanje vsote.

Poleg teh temeljnih sprememb in izboljšanj plačilnih razmer predlagamo podelitev rodbinskih doklad vsem zakonskim delovnim osebam, in sicer za vsakega otroka do končanega 10. leta 120 kron in do samostojnega vzdrževanja 180 kron na leto. Rodbinska doklada naj omogoča delavstvu, da lažje izpolnjuje zahteve, ki jih stavi nanj vzdrževanje rodbine. Z najresnejše strani se je pri razpravah o vprašanju prebivalstva opozarjalo na okolnost, da mora država pospeševati naraščaj prebivalstva. Ker je dokazano, da morajo nižji ljudski sloji skrbeti za večje rodbine, a se morajo ozirati posebno na nje, ker so gosopdarsko slabi, stavljamo ta predlog.

Poleg teh važnih sprememb celemu delavstvu glede na spremembo plačilne razpredelnice predlagamo še nekatere želje, ki so važne za izboljšanje plačilnih razmer:

Delavci v časni plači so do zdaj uvrščeni v plačilne stopnje od 5 naprej. V tej plačilni stopnji se je temeljni znesek (temeljna plača) pomnožil za 20 odstokov. Moško delavstvo dobiva v 5. plačilni stopinji: v najnižji 11 K 50 vin. in v najvišji krajni stopinji 21 K 6 vin. Ta razdelitev, proti kateri je bilo veliko pritožb že med vojsko, ni vzdržljiva v bodočnosti in tem manj, ker sprejemajo moške delavce šele po pretečenju vojaški službeni dolžnosti in dobe s 30. letom šele draginjske službene

doklade, ki se le počasi čutijo v dohodkih, vsled česar moški delavci ravno takrat, ko morajo prinašati za svoje rodbine že zelo velike izdatke, dobivajo plačo, ki sama po sebi ne zadostuje, da prehranijo z njo rodbino in ki zaostaja za plačo delavk, pi vstopajo že v mlajših letih v tvorniško službo. Te popolnoma nevzdržljive razmere naj se odpravijo tako, da se delavcem temeljna plača 1. stopinje pomnoži za približno 50 odstotkov. Ravno tako naj se spremeni uvrstitev delavcev v »gedingu« in primerno izboljša razpredelnica rokodelcem, paznikom in bolniškim očetom, kar je potrebno posebno še za to, ker se morajo plačilne razmere rokodelcev prilagoditi večinoma s tarifnimi pogodbami urejenim plačam v zasebni industriji.

Delavstvo že dolgo želi, naj se uvede namesto »gedinga« tedenska plača. C. kr. glavno ravnateljstvo je odklanjalo te želje z ozirom na poseben način dela. V enem oddelku se pa delovna plača ne more odmeriti po lastnem delu, in sicer v pripravljalnici (Vorrichtung), vsled česar naj se vsaj v tej (kakor tudi v skatirungi in v sortirungi) uvede tedenska plača. Drugemu delavstvu naj se plačajo vsaj od 10. službenega leta naprej prazniki, da odpade vsled praznikov znižana plača.

Višine temeljne plače ne moremo zdaj predlagati in izražamo v tej zadevi le željo, naj visoko c. kr. glavno ravnateljstvo preden se določijo delavstvu nove temeljne plače, zasliši delavstvo in njegove predlagane predloge, a med tem naj se vsaj začasno zadostno zvišajo temeljne plače.

Delovna doba.

Zdaj je veljavna še 51urna tedenska delovna doba. Ne oziramo se na začasno vsled obratnih razmer potrebno skrajšanje delovne dobe, ki je le začasno skrajšana, a predlagamo, naj se zniža delovna doba, ko se vrnejo redne razmere, od 51 na 48 ur na teden. V utemeljevanje navajamo, da je delavstvo vsled dolgotrajne podhrane veliko manj močno, izpostavljeno mnogobrojnim boleznim in da se bosta izboljšali z uvedbo krajše delovne dobe odporna moč in delavna sposobnost delavstva. Upoštevati se tudi mora okolnost, da delajo v tobačnih tvornicah pretežno delavke, ki morajo poleg dela v tvornici tudi gospodariti in vzgojevati otroke, kar njih delo še izdatno pomnoži. Če po skrajšanem tedenskem delu pridobi delavka nekaj več ur gospodinjstvu, jo to le razbremeni.

Poleg znižanja normalne delovne dobe naj se tudi znižajo delovne ure požarnim čuvajem. Splošno se tudi žele prosti poldnevi ob Vel. noči, Vernih duš dan itd. Ko so vpeljali obrat s stroji v večjem obsegu, ki se bo še pomnožil po vojski, so zahtevali od delavstva veliko dnevnega dela, ki se je in tudi ni zmagalo le z največjo napetostjo moči. Primerno znižanje tega dela naj bi se pripoznalo, ko se zopet prične delati delo s stroji. Pri težkih delih naj bi se uporabljali le moški delavci.

Med brati in sestrami.

J. S. Z. skupine »Kranj« in »Šmartin« sta sklenile ustanoviti strokovne odseke. Dosedaj sta se v Kranju ustanovila odseka strojarjev in mlinarjev. Prvemu predsedu

je Opeka Franc iz Kranja, drugemu Stare Miha iz Primskovega. Oba odseka sta imela že dobro obiskane seje. V kratkem se ustanovi še odsek sitarjev v Stražišču. Delavci kažejo veliko zanimanje za organizacijo, kar je nedvomno plod sedanje vojne, ko polnijo kapitalisti svoje malhe z milijoni, delavstvo pa strada in s skrbjo gleda v bodočnost.

Predavanje se je vršilo v J. S. Z. skupina »Šmartin« v Stražišču dne 5. t. m. Predaval je okrožni predsednik g. Komlanec o delavski samopomoči in lastnostih, ki jih moramo imeti, da bodo naše organizacije obstale in bodo kos nalogam bodočnosti. Navzoči so pazno sledili izvajanjem govornika.

Delavski shod v Kranju se je vršil dne 5. t. m. Govoril je državnozbornski poslanec Jože Gostinčar o velikem pomenu delavske organizacije po vojski in poročal o političnem položaju in o jugoslovanskem vprašanju. Odlomek tega govora prinašamo na drugem mestu. Z velikim odobravanjem so bile sprejete sledeče resolucije:

1. Delavski shod z dne 5. t. m. v Kranju želi, da se nemudoma konča vojno stanje in sklene skorajšen mir, s katerim bomo zadovoljni mi in nasprotni narodi.

2. Pozivlja državno oblast, da poskrbi za izboljšanje prehrane in pravično razdelitev živil.

3. Se izreka ponovno za majniško deklaracijo in se zahvaljuje vsem, ki se trudijo za njeno uresničitev. Obžaluje pa, da se vlada boji parlamenta in izreka Jugoslovanskemu klubu polno zaupanje.

Idrija. Kakor je vsem znano, imamo zakon, ki določa, da se ima zaslužek (dnarska) izplačevati med službeno dobo. No, pri nas, in mislim da povsodi je tako, da kar je delavcu v škodo ali zamudo, uradniki kar najhitreje in brez usmiljenja izpeljejo. Naša dnarska pa jim ni ravno v škodo, pač pa gre nekaj časa za delo v nič in gospodje imajo malo več posla. Zato so enostavno napravili, naj se denarska izplačuje, kakor se je, le ob dneh izplačevanja naj se skrajša službena doba za pol ure. Vsa stvar naj bi že bila, pa zadnji čas se je pripetilo, da so nekateri rudarji prišli ob zaslužek, ker ga je neznanec na njih ime neupravičeno vzel. Te mora erar odškodovati, kar pa dosedaj še ni storil, pač pa so ukrenili, da si mora vsak sam preskrbeti kontrolno znamko za izplačevanje. Se ve, zopet nekaj nepotrebne poti in zamude časa. Zahtevati moramo, naj se izplačuje denarska v smislu zakona. Kaj nam za to, če imajo gospodje več dela, saj njim tudi nič mar, če mi izgubimo nekaj tudi nam dragega časa. Nobena stvar se ne sme pustiti, zmiraj se potegovati za svoje pravice in ne le potegovati, ampak tudi odločno zahtevati: to je naša sveta dolžnost. Mnogo smo že prosili, niso nas uslišali, so pač gluha ušesa tu kakor v ministrstvu, zato pa ne smemo odnehati in moramo tako zavpiti, da gospodje nas ne preslišijo. Tovariši, s podvojeno silo primimo za delo za izboljšanje položaja! Potreba je tudi na merodajnih mestih pojasniti škandal, ker so nas pozvali v službo na dan Vnebohoda in cesaričinega rojstnega dne. Gospodje so nas preko Gradca do Dunaja črnili, da rujemo proti državi in vladarski hiši, kar sta ob zadnji priliki povedala g. generala in ravno ti gospodje

spoštujejo tako praznike Gospodove, kakor cesarske, da na tak dan prisilijo vse delavstvo k delu. V tem vidimo rovanje proti državi in vladarski hiši, ne pa, če se mi pošteni državljani, udani Bogu in cesarici, pošteno in pravično postavimo za naše pravice in proti krivicam. Odločno zahtevamo, naj se nas ne sili ob praznikih, cerkvenih kakor tudi cesarskih, na delo.

Izdajatelj Fran Ullreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Mihael Moškerc. — Tisk Kat. Tiskarne.

Pristopajte k Jugoslovanski Strokovni Zvezi! Širite „Našo Moč“!

Sorbenje, garje, lišaj, hraste. Najzanesljiveše sredstvo proti temu je „**PARATOL**“ domače mazilo. Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 3-50 dvojni lonček K 6. — **PARATOL-PRASEK** varuje občutljivo kožo. Skatija K 250. — Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri **PARATOL delavnici lekarnarja M. KLEIN-A** Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

VZAJEMNO PODPORNNO DRUŠTVO LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih pollic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambl na službene prejemeke.

Vračajo se posojila v 7 $\frac{1}{2}$, 15 ali 22 $\frac{1}{2}$ letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4 $\frac{1}{4}$ ‰.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519.848,40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15.615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,089.850 kron.

Gospodarska zveza v Ljubljani
ima v zalogi!

jedilno olje, čaj, kakor tudi vse drugo specerijsko blago.

Oddaja na debelo!

Ža Ljubljano in okolico je otvorila

mesnico

v semenišču v Šolskem drevoredu
kakor tudi

specerijsko trgovino

na Dunajski cesti št. 30.

Kdor pristopi kot član h „Gospodarski zvezi“, dobi izkaznico, s katero ima pravico do nakupa v mesnici in trgovini.